

Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine, bâzı maddeler eklenmesine ve bâzı maddeleriyle bâzı kanunların kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve C. Senatosu İçel Üyesi Cavit Tefvik Okyayuz ve 6 arkadaşının, 4541 sayılı Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine, bâzı maddeler eklenmesine ve 5046, 5671, 6010, 6834 ve 7164 sayılı kanunların kaldırılmasına dair kanun teklifi ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/309, 2/338)

Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine, bâzı maddeler eklenmesine ve bâzı maddeleriyle bâzı kanunların kaldırılmasına dair kanun tasarısı (1/309)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-1698/3259

11 . 10 . 1962

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 1 . 10 . 1962 tarihinde kararlaştırılan Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine, bâzı maddeler eklenmesine ve bâzı maddeleri ile bâzı kanunların kaldırılmasına dair kanun tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Başbakan
İsmet İnönü

GEREKÇE

4541 sayılı Kanunun şehir ve kasabalarda mevcut mahalle muhtar ve ihtiyar heyetlerinin seçimi usulleri ile ilgili maddelerinin; Anayasa'nın ve Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunun koyduğu prensiplere uygun olarak değiştirilmesi maksadiyle bu kanun tasarısı hazırlanmıştır.

4541 sayılı Kanunun 5 nci maddesi, mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri seçim dönemini; köy muhtar ve ihtiyar meclisi seçim dönemi ile birleştirmek maksadiyle ve atıf yapmak suretiyle değiştirilmiştir. Bu suretle bütün yurttaki muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimlerinin aynı dönemde ve aynı günde yapılmasının faydalı olacağı ve köy muhtar ve ihtiyar meclisi seçimleri döneminde yapılacak bir kanuni değişikliğin otomatikman mahalle ihtiyar heyetleri seçiminde de uygulanması imkânının sağlanacağı düşünülmüştür.

Diğer taraftan 4541 sayılı Kanunun 1 nci maddesi muhtarlık hizmetleri bakımından bir veya birkaç mahallenin bir muhtarlığa bağlanabileceği gibi bir mahallede birden fazla muhtarlığın da kurulabileceği esasını kabul etmiş olması göz önünde bulundurularak seçim çevresinin buna göre belirtilmesi uygun görülmüştür. Aynı şekilde seçimlerin çoğunluk usulüne göre yapılacağı ve asıl üyeliğe seçilen beş kişiden en çok oy alan üyenin daveti ile toplanarak aralarından birini gizli oyla ve çoğunlukla muhtarlığa seçmeleri ve keyfiyeti en büyük mülkiye âmirine bildirmeleri hususları belirtilmiştir.

Mahalle ihtiyar heyeti üyeliğine seçileceklerde aranan şartları tesbit eden 8 nci madde 4541 sayılı Kanundaki 25 yaş kaydı muhafaza edilip, askerliğini yapmış olmak, (en az ilkökul mezunu bulunmak) çeşitli suçlardan mahkûm olmuş bulunmamak kayıtları da ilâve edilerek Anayasanın 68, 306 sayılı Kanunun 9 ve 304 sayılı Kanunun 6 ncı maddelerindeki prensiplere uygun olarak değiştirilmiştir. Ayrıca, bazı görev sahiplerinin görevleri ile muhtarlık ve üyeliğin birleşmeyeceği esasını koyan bir fıkra eklenmiştir.

4541 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi üyelik sıfatının kaybedilişi ve 19 ncu maddesi de muhtarlığın ve ihtiyar heyetinin inhişali (boşalması) hallerini hükme bağlamaktadır. Bu bakımdan bu iki maddedeki hükümler 19 ncu maddede birleştirilmek suretiyle yeniden düzenlenmiş ve üyelik sıfatının zıyanına veya istifaların kabulüne veya müstafi addine karar verme yetkisi bir idari yargı organı olan il ve ilçe idare kurullarına bırakılmıştır. Muhtar dâhil ihtiyar heyeti üç kişiden aşağı düşerse yeniden seçim yapılması zaruri görülmüş ve ancak yeni seçilen heyetin seçim döneminin geri kalan müddetini tamamlamalarını sağlayacak bir fıkra eklenmiştir.

Diğer taraftan 4541 sayılı Kanuna, 4 madde eklenmiştir :

Ek birinci madde ile, seçimleri yapmak ve yürütmek görevinin ilçe seçim kurullarına ait bulunduğu, kurulların kararlarına karşı vukubulacak itirazların tetkik ve kesin karara bağlanması usulleri tesbit edilmiştir.

Ek ikinci madde ile, mahalle ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde adaylık konması ve aday gösterilmesi esası kabul edilmiş, bunun bilhassa büyük şehirlerde değil mahalle halkının aynı sokakta ve hattâ aynı apartmanda oturan şahısların dahi birbirlerini iyice tanıyamamaları sebebiyle mahalle hizmetlerini görmek üzere seçecekleri kimselerin vasıf ve kabiliyetlerini takdir husundaki güçlükleri önliyeceği düşünülmüştür.

Siyasi partilerin aday gösterebilmeleri de, şehir ve kasabanın bağlı bulunduğu il ve ilçede teşkilât kurmuş olmaları şartıyla uygun görülmüştür.

Bu maddeye, 306 sayılı Kanunun adaylıkla ve seçim sonuçlarının ilân ve yayımı ile ilgili hükümlerinin kıyas yoluyla mahalle ihtiyar heyeti seçimlerinde de uygulanmasını mümkün kılmak maksadı ile bir fıkra eklenmiştir.

Ek üçüncü madde ile, oy puslalarına en çok 9 adayın yazılacağı, seçilenlerden oy sırasına göre en çok oy alan beşinin asıl üyeliklere ve geri kalan dördünün de yedek üyeliklere seçilmiş olacağı ve seçim tutanaklarının ilçe seçim kurullarınca verilmesi hususları hükme bağlanmıştır.

Ek dördüncü madde ile de, bu kanunda özel hüküm bulunmayan hallerde Seçimlerin Temel Hükümleri ve Secmen Kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunun bu kanuna aykırı olmıyan hükümlerinin uygulanacağını belirtmek suretiyle bir boşluk bırakılmaması gayesi güdülmüştür.

298 sayılı Kanun seçmen yeterliğini genel olarak hükme bağlamış bulunduğundan 4541 sayılı Kanunun bu konuyu kapsıyan 7 nci maddesinin, *YOLCULUK...

Üyelik sıfatının kaybedilmesi ve buna karar verecek makamı gösteren 9 ncu maddedeki hüküm 19 ncu madde ile yakinen ilgili olup bu husus bu defa değiştirilen 19 ncu madde içinde ifade edilmiş bulunduğundan 9 ncu maddenin,

Mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimlerinin usulüne, bazı senelerde tehirine mütaallik olup mülga 545 sayılı Milletvekilleri seçimi hakkındaki Kanunun prensiplerine dayanan 4541 sayılı Kanuna ek 5046, 5671, 6010, 6834 ve 7164 sayılı kanunların yürürlükten kaldırılmaları gerekli bulunmuştur.

Yukardan beri arz edilen sebeplerle şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair olan 4541 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkındaki işbu kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Cavit Tefvik Okyayuz ve 6 arkadaşının, 4541 sayılı Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddeler eklenmesine ve 5046, 5671, 6010, 6834 ve 7164 sayılı kanunların kaldırılmasına dair kanun teklifi (2/338)

27 . 10 . 1962

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

4541 sayılı Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddeler eklenmesine ve 5046, 5671, 6010, 6834 ve 7164 sayılı kanunların kaldırılmasına dair hazırlamış olduğumuz kanun teklifini gerekçeyle birlikte takdim ediyoruz.

Gereğine delâletlerinizi saygularımızla arz ve rica ederiz.

İçel Senatörü
Cavit Okyayuz

İzmir Milletvekili
Şükrü Akkan

Çorum Milletvekili
İhsan Tombuş

Manisa Milletvekili
Hilmi Okçu

Konya Milletvekili
Ahmet Gürkan

Rize Milletvekili
Cevat Yalçın

Muğla Senatörü
Haldun Menteseoğlu

GEREKÇE

4541 sayılı Kanunun şehir ve kasabalarda mevcut mahalle muhtar ve ihtiyar heyetlerinin seçimi usulleriyle ilgili maddelerinin; Anayasanın ve Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunun koyduğu prensiplere uygun olarak değiştirilmesi maksadiyle bu kanun tasarısı hazırlanmıştır.

4541 sayılı Kanunun 5 nci maddesi, mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri seçim dönemi ile birleştirmek maksadiyle ve atıf yapmak suretiyle değiştirilmiştir. Bu suretle bütün yurttaki muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimlerinin aynı dönemde ve aynı günde yapılmasının faydalı olacağı ve köy muhtar ve ihtiyar meclisi seçimleri döneminde yapılacak bir kanuni değişikliğin otomatikman mahalle ihtiyar heyetleri seçiminde de uygulanması imkânını sağlayacağı düşünülmüştür.

Diğer taraftan 4541 sayılı Kanunun 1 nci maddesi muhtarlık hizmetleri bakımından bir veya birkaç mahallenin bir muhtarlığa bağlanabileceği gibi bir mahallede birden fazla muhtarlığın da kurulabileceği esasını kabul etmiş olması göz önünde bulundurularak seçim çevresinin buna göre belirtilmesi uygun görülmüştür. Aynı şekilde seçimlerin çoğunluk usulüne göre yapılacağı ve asıl üyeliğe seçilen 5 kişiden en çok rey alan üyenin daveti ile toplanarak aralarından birinin gizli oyla ve çoğunlukla muhtarlığa seçmeleri ve keyfiyeti en büyük mülkiye âmirine bildirmeleri hususları belirtilmiştir.

4541 sayılı Kanunun 7 nci maddesindeki hüküm kaldırılarak 298 sayılı Kanunun seçmenlikle ilgili hükümlerinin aynen bu seçimlerde de uygulanması uygun görülmüş ve bu maddeyle seçimleri yapmak ve yürütmek görevinin ilçe seçim kurullarına aid olduğunu, bu kurulların kararlarına karşı vubulacak itirazların tetkik ve kesin karara bağlanması usullerini belirten hükümler konmak suretiyle değiştirilmiştir.

Mahalle ihtiyar heyetleri üyeliğine seçileceklerde aranan şartları tesbit eden 8 nci madde de: 298 sayılı Kanuna göre seçmenlik vasıflarına haiz olmaktan başka askerliğini yapmış olmak, en az ilkokul mezunu olmak ve affa uğramış olsa bile yüz kızartıcı suçlardan mahkûm olmuş bulunmamak kayıtları ilâve ederek Anayasanın 68, 306 sayılı Kanunun 9 ve 304 sayılı Kanunun

6 ncı maddelerindeki prensiplere uygun olarak değiştirilmiştir. Ayrıca bazı görev sahiplerinin görevleri ile muhtarlık ve üyeliğin birleşmeyeceği esasını koyan bir fıkra ilâve edilmiştir.

9 ncu maddede yapılan değişikliklerle, mahalle ihtiyar heyeti üyeliği seçimlerinde adaylık konması ve aday gösterilmesi esası kabul edilmiş, bunu bilhassa büyük şehirlerde değil mahalle halkının aynı sokak ve hattâ aynı apartmanda oturan şahısların dahi birbirlerini iyice tanıyamamaları sebebiyle mahalle hizmetlerini görmek üzere seçecekleri kimselerin vasıf ve kabiliyetlerini takdir hususundaki güçlükleri önliyeceği düşünülmüştür.

Siyasi partilerin aday gösterebilmeleri de mahallenin bağlı bulunduğu beldede teşkilât kurmuş olmaları şartı ile uygun görülmüştür.

Bu maddeye 306 sayılı Kanunun adaylıkla ve seçim sonuçlarının ilân ve yayımı ile ilgili hükümlerinin kıyas yolu ile mahalle ihtiyar heyeti seçimlerinde de uygulanmasını mümkün kılmak maksadıyla bir fıkra eklenmiştir.

4541 sayılı Kanunun 9 ncu maddesi üyelik sıfatının kaydedilişi ve 19 ncu maddesi de muhtarlığı ve ihtiyar heyetinin inhilâli (Boşalma) hallerini hükme bağlamaktadır. Bu bakımdan bu iki maddedeki hükümler 19 ncu maddede birleştirilmek suretiyle yeniden düzenlenmiş ve üyelik sıfatının ziyana veya istifaların kabulüne veya müstafi addine karar verme yetkisi bir idari yargı organı olan ilçe idare kurullarına bırakılmıştır. Muhtar dâhil ihtiyar heyeti 3 kişiden aşağı düşerse yeniden seçim yapılması zaruri görülmüş ve ancak yeni seçilen heyetin seçim döneminin geri kalan müddetini tamamlamalarını sağlayacak bir fıkra eklenmiştir.

Diğer taraftan 4541 sayılı Kanuna 2 madde eklenmek suretiyle; ek 1 nci maddede oy puslalarına yazılacak 9 adaydan en çok oy alanların sıra ile asıl üyeliklere ve geri kalan 4 adayın da aldıkları oy sırasına göre yedek üyeliklere seçilmeleri ve seçim tutanaklarının ilçe seçim kurullarınca verilmesi hususları hükme bağlanmıştır.

Ek madde 2 de de bu kanunda özel hüküm bulunmayan hallerde Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunun bu kanuna aykırı olmıyan hükümlerinin uygulanacağı belirtilmesi suretiyle bir boşluk bırakılmaması gayesi güdülmüştür.

Yukardan beri tafsilen arz edilen sebeplerle mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair olan 4541 sayılı Kanunda değişiklik yapılması hakkındaki işbu kanun teklifi hazırlanmıştır.

C. S. İÇEL ÜYESİ CAVİT TEVFIK OKYA-
YÜZ VE 6 ARKADAŞININ TEKLİFİ

4541 sayılı Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine, bâzı maddeler eklenmesine ve 5046, 5671, 6010, 6834 ve 7164 sayılı Kanunların kaldırılmasına dair kanun teklifi

MADDE 1. — 4541 sayılı Kanunun 5, 7, 8, 9 ve 19 ncu maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 5. — Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimleri, köy muhtar ve ihtiyar meclisi seçimleriyle aynı dönemde ve aynı günde yapılır.

Bu seçimde, 1 nci maddedeki esaslara göre mahalle muhtarlığı kurulan her mahal bir seçim çevresidir. Her seçim çevresi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır.

Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçiminde, seçim çevresinde kayıtlı seçmenler tarafından çoğunluk usulüne göre 5 asıl, 4 yedek üye seçilir. Asıl üyeler, seçmelerinin kesinleşmesini takibeden 3 gün içinde en çok oy alan üyenin daveti ile toplanarak aralarından birini gizli oyla ve çoğunlukla muhtarlığa seçerler. Keyfiyet tutanakla tesbit edilerek en büyük mülkiye âmirine bildirilir ve alışılmış araçlarla ilân olunur.

Madde 7. — Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunda yazılı ilçe seçim kurulları; mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimlerini yaptırmak ve seçim işlerini düzenlemek ve yürütmekle görevlidir.

İlçe seçim kurullarının kararları, işlemleri ile seçim sonuçlarına dair tutanakları aleyhine ilgililer tarafından 3 gün içinde il seçim kuruluna itiraz olunabilir. Tutanakların iptaline dair itirazlar 10 gün içinde incelenerek sonuçlandırılır.

İl seçim kurulunun vereceği kararlar kesin-dir.

Madde 8. — Mahalle ihtiyar heyeti üyeliğine seçilebilmek için şu şartlar aranır:

1. 298 sayılı Kanuna göre seçmenlik vasıflarına haiz olmak,
2. Seçimin başlangıcından evvel en az altı aydan beri o mahallede ikamet etmekte bulunmak,
3. Askerlik hizmetini yapmış olmak veya yapmış sayılmak,

4. Okur yazar olmak,

5. İzinsiz olarak yabancı Devlet resmî hizmetinde bulunmuş olmamak,

6. Hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, kaçakçılık, sahte evrakı bilerek kullanmak, dolanlı iflâs, inancı kötüye kullanmak, zimmet, ihtilâs, irtikap, rüşvet gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile veya ağır hapis veya 5 seneden fazla hapis cezası ile mahkûm olmuş bulunmamak,

6 nci bentte belirtilenler affa uğramış olsalar bile seçilemezler.

T. B. M. M. Üyeleri, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri, belediye başkanları, askerler, yargıçlar, Devlet ve kamu idare kurum ve teşekkülleriyle tesis ve ortaklıklarında görevli memur ve hizmetliler ve seçim kurulları üyeleri, mahalle ihtiyar heyeti üyeliğine adaylığını koyamazlar ve seçilemezler.

Madde 9. — Seçilme yeterliğini haiz her vatandaş mahalle ihtiyar heyeti üyeliğine adaylığını koyabilir. O ilçede teşkilâtı bulunan siyasi partiler de aynı niteliği haiz bulunmak ve o çevrenin seçebileceği üye sayısı kadar asıl ve bir o kadar da yedek olmak üzere aday gösterebilirler. Asıl ve yedek adaylar hiçbir suretle yer değiştiremezler. Adaylık için müracaat en geç oy verme gününden önceki 30 ncu günü saat 17 ye kadar ilçe seçim kurulu başkanlığına yazılı ile yapılır.

İlçe seçim kurulu; adaylık için müracaat edenleri seçim çevresinde geçici olarak hemen ilân etmekle beraber, adaylar üzerinde re'sen veya itiraz üzerine gerekli incelemeyi yaparak neticesini ilgililere tebliğ ve en geç oy verme gününden önceki 20 nci günü saat 17 ye kadar kesin aday listelerini, alışılmış araçlarla seçim çevresinde ilân eder.

Milletvekili seçimi hakkındaki 306 sayılı Kanunun 15, 16, 17, 18, 21, 35, 36, 37 ve 39 ncu maddeleri mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde de kıyas yolu ile uygulanır.

Madde 19. — Üye olmak için lâzımgelen şartlardan her hangi birine seçildikten sonra hâlel geldiği takdirde üyelik sıfatı kalkar. Ancak bu sıfatın kaybedildiğine veya üyelere birinin veya muhtarın istifasının kabulüne veya bunların 15 günden fazla özürsüz olarak göreve devamsızlığı sebebi ile müstafi sayılmasına il ve ilçe idare kurulunca karar verilir.

Muhtarlık her hangi bir şekilde boşaldığı takdirde mahallin mülkiye âmirinin yapacağı tebligat üzerine birinci üye muhtarlık görevine başlar. Ve yedek birinci üye de asil üyeliğe geçtiğini yazı ile tebliğ eder.

Mülkiye âmirinin bu tebligatı üzerine 3 kişiden aşağı olmamak şartı ile asil üyeler 5 nci maddedeki usule göre yeni muhtar seçerler.

Gerek bu suretle, gerek sair suretlerle asil üyelikte hâsil olacak boşalmalara muhtarın veya birinci üyenin daveti üzerine yedek üyeler sırası ile gelirler.

Yedek üye kalmaz ve muhtarla birlikte asil üye sırasında 3 ten aşağı düşerse, muhtar veya birinci üye durumu bir yazı ile derhal ilçe seçim kurulu başkanlığına bildirir. Bunun üzerine ilçe seçim kurulu oy verme gününü belirtip ilân ederek; o muhtarlık için yeniden seçim yaptırır.

Bu suretle seçilen yeni muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerinin görevi ve seçim dönemi sonuna kadar devam eder.

MADDE 2. — 4541 sayılı Kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir:

EK MADDE 1. — Oy puslaları 5 asıl ve 4 yedek olarak yazılır.

Seçmen, dilediği adayları yazarak oy puslası doldurmakta serbest olduğu gibi basılı oy puslalarında yazılı isimlerden dilediğini söylebilir.

Seçim sonunda, o çevrede sırası ile en çok oy kazanan 5 aday asıl ve ondan sonra gelen 4 aday da yedek üyeliğe seçilmiş olur. Asıl ve yedek üyeliğe seçilenlerden eşit oy alanlar bulunursa kur'a çekilerek kazanan ön sıraya alınır.

İlçe seçim kurullarınca oy sonuçları birleştirildikten sonra seçilenlere tutanakları verilir ve derhal ilân edilmek üzere mahallin mülkiye âmirine bildirilir.

EK MADDE 2. — Bu konuda özel bir hüküm bulunmayan hallerde Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunun bu kanuna aykırı olmıyan hükümleri uygulanır.

MADDE 3. — 5046, 5671, 6010, 6834 ve 7164 sayılı kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Mahalle muhtarları ve ihtiyar heyetlerinin seçiminde, son T. B. M. M. seçimlerinde kullanılan seçmen kütükleri aynen kullanılır.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

İçişleri Komisyonu raporu

7.1.1963

Millet Meclisi
İçişleri Komisyonu
Esas No: 1/309, 2/338
Karar No: 16

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddeler eklenmesine ve bazı maddeleriyle bazı kanunların kaldırılmasına dair olan kanun tasarısı ile, Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Cavit Okyayuz ve 6 arkadaşının, aynı mahiyetteki kanun teklifi, teklif sahibi ve ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü :

Aynı mahiyette görülen tasarı ve teklifin tevhidten görüşülmesine ve tasarının müzakereye esas alınmasına karar verildikten sonra, tümü üzerinde görüşülmeye başlandı.

4541 sayılı Kanunun seçime taallük eden maddelerini, Anayasa ve 298 sayılı Kanunda derpiş edilen prensibe uygun olarak yeniden tesbit etmek maksadiyle hazırlanmış bulunan tasarı, gerekçede belirtilen hususlar, komisyonumuzca da yerinde görülerek prensip olarak kabul edilmiş ve maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Mahalle muhtarlarının, doğrudan doğruya seçmenler tarafından seçilmesi, demokratik prensibe daha uygun olacağı mülâhazasıyla 5 nci madde; seçilme yeterliği arasında bulunan, (En az ilkökul mezunu olmak) şartının, memleket realitesine ve seçim ana mevzuatımıza aykırı düşeceği ve tatbikatta birçok müşküller doğuracağı düşünülerek, yerine (okur yazar bulunmak) şartının kabulü daha uygun görülmüş ve esasen 298 - 304 sayılı kanunlara göre adaylıkla seçim kurulu üyeliği, aynı şahısta birleşmeyeceği için de aynı maddenin son fıkrasındaki (ve seçim kurulları üyeleri) ibaresi maddeden çıkarılmak suretiyle 8 nci madde;

Halen yürürlükte bulunan seçim mevzuatımıza uygun hale getirmek ve tatbikatta zuhuru muhtemel zorlukları önlemek ve maddeye vuzuh vermek maksadiyle madde redaksiyona tabi tutulmuş ve sonuna da bir fıkra ilâve edilmek suretiyle 19 ncu madde;

Maddeye sarahat vermek gayesiyle maddede, (bu kanuna aykırı olmıyan) ifade maddeden çıkarılarak ek 4 ncu madde;

Seçilen muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerinin tasdikı keyfiyeti, demokratik prensiplere aykırı görüldüğünden 4541 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin de yürürlükten kaldırılması uygun görülmüş ve bu maksatla 3 ncu madde,

İzah olunan sebeplerle değiştirilerek, 1, 2 ve 3 ncu ek maddelerle 4 ve 5 nci maddeler de olduğu gibi bırakılmak suretiyle tasarı kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Adalet Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

İçişleri Komisyonu Başkanı

İzmir
Osman Sabri Adal

Sözcü

Edirne
İlhami Ertem

Aydın
M. Gedik

Çorum
H. İncesulu

İstanbul
Z. Altınoğlu

Kütahya
S. Sarpaşar

Sivas
R. Günay

Adalet Komisyonu raporu

Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

Esas No. 1/309, 2/338

Karar No. 100

26 . 6 . 1963

Yüksek Başkanlığa

Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddeler eklenmesine ve bazı maddeleriyle bazı kanunların kaldırılmasına dair kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Cavit Tevfik Okyayuz ve 6 arkadaşının, 4541 sayılı Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine bazı maddeler eklenmesine ve 5046, 5671, 6010, 6834 ve 7164 sayılı kanunların kaldırılmasına dair kanun teklifi ilgili Bakanlık temsilcileri ve teklif sahiplerinin iştirakiyle komisyonumuzca tetkik ve müzakere edildi.

Tasarının gerekçesi ve metninde ileri sürülen mütalâa ve esaslar komisyonumuzca da yerinde görülerek aynen kabul edilerek karar verilmiştir.

Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere, Yüksek Başkanlığa sunulur.

Adalet Komisyonu Başkanı Denizli <i>H. Çıral</i>	Başkan V. Erzurum Söz hakkım mahfuzdur <i>N. Diler</i>	Sözcü Giresun <i>A. Cüceoğlu</i>	Kâtip İzmir <i>M. Uyar</i>
Adıyaman Arif Atalay İmzada bulunamadı	Artvin <i>S. Eminağaoğlu</i>	Çanakkale <i>B. Arat</i>	Çorum A. Güler İmzada bulunamadı
Elâzığ Bâzi maddelerine muhalifim. Söz hakkım mahfuzdur <i>N. Güray</i>	İçel Söz hakkım mahfuz <i>C. Kılıç</i>	İstanbul <i>S. Vardarlı</i>	Kars Söz hakkım mahfuzdur <i>L. Aküzüm</i>
Maraş <i>H. F. Evliya</i>	Siirt Cevat Aydın İmzada bulunamadı	Kayseri Bâzi maddelere muhalifim. Söz hakkım mahfuzdur <i>A. Aras</i>	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddeler eklenmesine ve bazı maddeleriyle bazı kanunların kaldırılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 4541 sayılı Kanunun 5, 8 ve 19 ncu maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 5. — Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimleri, köy muhtar ve ihtiyar meclisi seçimleri ile aynı dönemde ve aynı günde yapılır.

Bu seçimde, 1 nci maddedeki esaslara göre mahalle muhtarlığı kurulan her mahalle, bir seçim çevresidir. Her seçim çevresi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır.

Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçiminde, seçim çevresinde kayıtlı seçmenler tarafından çoğunluk usulüne göre 5 asıl, 4 yedek üye seçilir. Asıl üyeler, seçilmelerinin kesinleşmesini takibeden 3 gün içinde en çok oy alan üyenin çağrı ile toplanarak aralarından birini gizli oyla ve çoğunlukla muhtarlığa seçerler. Keyfiyet tutanakla tesbit edilerek en büyük mülkiye âmirine bildirilir ve alışılmış araçlarla ilân olunur.»

«Madde 8. — Mahalle ihtiyar heyeti üyeliğine seçilebilmek için şu şartlar aranır :

1. Türk olmak,
2. 25 yaşını bitirmiş olmak,
3. Seçimin başlangıcından evvel en az bir yıldan beri bu mahallede yerleşmiş bulunmak,

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddeler eklenmesine ve bazı maddeleriyle bazı kanunların kaldırılmasına dair Kanun

MADDE 1. — 4541 sayılı Kanunun 5, 8 ve 19 ncu maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

«Madde 5. — Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimleri, köy muhtar ve ihtiyar meclisi seçimleri ile aynı dönemde ve aynı günde yapılır.

Bu seçimde, birinci maddedeki esaslara göre mahalle muhtarlığı kurulan her mahalle bir seçim çevresidir. Her seçim çevresi gerektiği kadar sandık bölgesine ayrılır.

Mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde, seçim çevresinde kayıtlı seçmenler tarafından çoğunluk usulüne göre ayrı ayrı bir muhtar ile dört asıl, dört yedek üye seçilir.»

«Madde 8. — Mahalle ihtiyar heyeti üyeliğine seçilebilmek için şu şartlar aranır :

1. Türk olmak,
2. 25 yaşını bitirmiş olmak,
3. Seçimin başlangıcından evvel en az bir yıldan beri bu mahallede yerleşmiş bulunmak,

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair 4541 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddeler eklenmesine ve bazı maddeleriyle bazı kanunların kaldırılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 8. — Tasarının 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

4. Askerlik görevini yapmış olmak veya yapmış sayılmak,

5. En az ilkokulu bitirmiş olmak,

6. İzinsiz olarak yabancı devlet resmî hizmetinde bulunmuş olmamak,

7. Kısıtlı olmamak,

8. Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak,

9. Hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, kaçakçılık, sahte evrakı bilerek kullanmak, dolanlı iflâs, inancı kötüye kullanmak, zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile veya ağır hapis veya taksirli suçlar haric olmak üzere beş yıldan fazla hapis cezası ile mahkûm olmuş bulunmamak.

Bu fıkırada belirtilenler affedilmiş olsalar da seçilemezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri, belediye başkanları, askerler, yargıçlar, Devlet ve kamu idare kurum ve teşekkülleri ile tesis ve ortaklıklarında görevli memur ve hizmetliler ve seçim kurulları üyeleri mahalle ihtiyar heyeti üyeliğine adaylığını koyamazlar ve seçilemezler.»

«Madde 19. — Üye olmak için lâzımgelen şartlardan her hangi birine, seçildikten sonra hâle geldiği takdirde üyelik sıfatı kalkar. Ancak, bu sıfatın kaybedildiğine veya üyelere birinin veya muhtarın istifasının kabulüne veya bunların 15 günden fazla özürsüz olarak göreve devamsızlığı sebebi ile müstafi sayılmasına il

4. Askerlik görevini yapmış olmak veya yapmış sayılmak,

5. Okur - yazar olmak,

6. İzinsiz olarak yabancı devlet resmî hizmetinde bulunmuş olmamak,

7. Kısıtlı olmamak,

8. Kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak,

9. Hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, kaçakçılık, sahte evrakı bilerek kullanmak, dolanlı iflâs, inancı kötüye kullanmak, zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile veya ağır hapis veya taksirli suçlar haric olmak üzere beş yıldan fazla hapis cezası ile mahkûm olmuş bulunmamak,

Bu fıkırada belirtilenler affedilmiş olsalar da seçilemezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri, belediye başkanları, askerler, yargıçlar, Devlet ve kamu idare kurul ve teşekkülleri ile tesis ve ortaklıklarında görevli memur ve hizmetliler mahalle ihtiyar heyeti üyeliğine adaylığını koyamazlar ve seçilemezler.»

«Madde 19. — Üye olmak için lâzımgelen şartlardan herhangi birine, seçildikten sonra hâle geldiği veya üyelere herhangi biri özürsüz veya izinsiz bir ay müddetle görevine devam etmediği takdirde mensubolduğu ihtiyar heyeti kararıyle müstafi sayılır.

Muhtarlığın inhilâli halinde mahallin mülkiye âmirinin bir

Madde 19. — Tasarının 19 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

ve ilçe idare kurullarınca karar verilir.

Muhtarlık her hangi bir şekilde boşaldığı takdirde mahallin mülkiye âmirinin bir hafta içinde yapacağı tebligat üzerine birinci üye, geçici olarak muhtarlık görevine başlar ve yedek birinci üyeye de asıl üyeliğe geçtiğini yazı ile tebliğ eder.

Mülkiye âmirinin bu tebligatı üzerine, üç kişiden aşağı olmamak şartı ile ihtiyar heyeti toplanır ve beşinci maddedeki usule göre yeni muhtarı seçer.

Asıl üyeliklerde hâsıl olacak boşalmalara muhtarın dâveti üzerine yedek üyeler sırası ile gelirler.

Yedek üye kalmaz ve muhtarlarla birlikte asıl üye sayısı da üçten aşağı düşerse, muhtar veya birinci üye durumu bir yazı ile derhal ilçe seçim kurulu başkanlığına bildirir. Bunun üzerine ilçe seçim kurulu oy verme gününü belirtilip ilân ederek; o muhtarlık için yeniden seçim yaptırır.

Bu suretle seçilen yeni muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerinin görevi o seçim dönemi sonuna kadar devam eder.»

MADDE 2. — 4541 sayılı Kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir :

«**EK MADDE 1. —** Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunda yazılı ilçe seçim kurulları; mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri seçimlerini yaptırmak ve seçim işlerini düzenlemek ve yürütmekle görevlidir.

hafta içinde yapacağı tebligat üzerine birinci üye kabul etmez ise ondan sonra gelenler geçici olarak muhtarlık görevini ifa eder.

Asıl üyeliklerde hâsıl olacak boşalmalara muhtarın dâveti üzerine yedek üyeler sırası ile gelirler.

Yedek üye kalmaz ve muhtarlarla birlikte asıl üye sayısı da üçten aşağıya düşerse, muhtar veya birinci üye durumu bir yazı ile derhal ilçe seçim kurulu başkanlığına bildirir. Bunun üzerine ilçe seçim kurulu oy verme gününü belirtip ilân ederek o muhtarlık için yeniden seçim yaptırır.

Eğer üyelerle beraber muhtarlık da inhilâl etmiş ise üye seçimiyle birlikte muhtar seçimi de yapılır. Yalnız muhtarlığın inhilâli halinde, muhtarlık seçimi, senede bir defa yapılmakta olan köy muhtarları ara seçimiyle aynı günde yapılır.

Bu suretle seçilen yeni muhtar ve ihtiyar heyeti üyelerinin görevi o seçim dönemi sonuna kadar devam eder.»

MADDE 2. — 4541 sayılı Kanuna aşağıdaki maddeler eklenmiştir :

«**EK MADDE 1. —** Tasarının ek birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 1. — Tasarının 1 nci ek maddesi aynen kabul edilmiştir.

İlçe seçim kurullarının kararları, işlemleri ile seçim sonuçlarına dair tutanakları aleyhine ilgililer tarafından üç gün içinde il seçim kuruluna itiraz olunabilir. Tutanakların iptaline dair itirazlar on gün içinde incelenerek sonuçlandırılır.

İl seçim kurulunun vereceği kararlar kesindir.»

«EK MADDE 2. — Seçilme yeterliğini haiz her vatandaş mahalle ihtiyar heyeti üyeliğine adaylığını koyabilir. O ilçede teşkilâtı bulunan siyasi partiler de aynı şartları haiz kimseleri aday gösterebilirler.

Adaylık için müracaat en geç oy verme gününden önceki otuzuncu günü saat 17 ye kadar ilçe seçim kurulu başkanlığına yazı ile yapılır.

Siyasi partilerin aday listeleri; illerde parti il başkanları, ilçelerde de parti ilçe başkanları tarafından verilir.

İlçe seçim kurulu; adayları seçim çevresinde geçici olarak hemen ilân etmekle beraber, adaylar üzerinden re'sen veya itiraz üzerine gerekli incelemeyi yaparak neticesini ilgililere tebliğ ve en geç oy verme gününden önceki yirminci günü saat 17 ye kadar kesin aday listelerini alışılmış araçlarla seçim çevresinde ilân eder.

Milletvekili seçimi hakkındaki 306 sayılı Kanununun 15, 16, 17, 18, 21, 35, 36, 37 ve 39 ncu maddeleri mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti seçimlerinde de kıyas yolu ile uygulanır.»

«EK MADDE 3. — Oy puslalarına en çok 9 adayın adı yazılır. Daha az ad yazılı oy puslaları olduğu gibi kabul

«EK MADDE 2. — Tasarının ek ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.»

EK MADDE 2. — Tasarının 2 nci ek maddesi aynen kabul edilmiştir.

«EK MADDE 3. — Tasarının ek üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.»

EK MADDE 3. — Tasarının 3 ncu ek maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

edilir. Fazla ad yazıldığı takdirde sondan başlanarak fazla adlar hesaba katılmaz. Aynı ad birkaç defa yazılmış ise tek oy sayılır. Kurulca okunamayan adlar hesaba katılmaz.

Seçmen, dilediği adayları yazarak oy puslası doldurmakta serbest olduğu gibi basılı oy puslalarında yazılı adlardan dilediğini söylebilir.

Seçim sonunda, o çevrede sırası ile en çok oy kazanan beş aday asıl ve ondan sonra gelen dört aday da yedek üyeliğe seçilmiş olur. Asıl ve yedek üyeliğe seçilenlerden eşit oy alanlar bulunursa kur'a çekilerek kazanan ön sıraya alınır.

İlçe seçim kurullarınca oy sonuçları birleştirildikten sonra seçilenlere tutanakları verilir ve derhal ilân edilir. Mahalhin mülkiye âmirine de bildirilir.»

«EK MADDE 4. — Bu kanunda özel bir hüküm bulunmayan hallerde Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanunun bu kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.»

MADDE 3. — 4541 sayılı Kanunun 7 nci ve 9 ncu maddeleri ile bu kanuna ek 5046, 5671, 6010, 6834 ve 7164 sayılı kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4. — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

1 . 10 . 1962

Başbakan
I. İnönü

«EK MADDE 4. — Bu kanunda özel bir hüküm bulunmayan hallerde Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki 298 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.»

MADDE 3. — Tasarının 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

EK MADDE 4. — Tasarının 4 nci ek maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Tasarının 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarının 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

E. Alican

Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

H. Dinçer

Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı

T. Feyzioğlu

Devlet Bakanı

H. O. Bekata

Devlet Bakanı

R. Aybar

Devlet Bakanı

N. Öktem

Adalet Bakanı

A. K. Yörük

Millî Savunma Bakanı

İ. Sancar

İçişleri Bakanı

S. Kurutluoğlu

Dışişleri Bakanı V.

T. Feyzioğlu

Maliye Bakanı

F. Melen

Millî Eğitim Bakanı

Ş. R. Hatipoğlu

Bayındırlık Bakanı

İ. Seçkin

Ticaret Bakanı

M. Ete

Sa. ve So. Y. Bakanı

Y. Azizoglu

Gümrük ve Tekel Bakanı

O. Öztrak

Tarım Bakanı

M. İzmen

Ulaştırma Bakanı

R. Öçten

Çalışma Bakanı

B. Ecevit

Sanayi Bakanı

F. Çelikbaş

Ba. - Ya. ve Turizm Bakanı V.

M. Ete

İmar ve İskân Bakanı

F. K. Gökay